

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 343.9(477)
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

Усі вони мають деякі особливості в організації антикорупційної діяльності, але спільними для них є: бажання організації активної протидії корупційним проявам; створення відповідної правової бази; залучення до протидії корупційним проявам громадських організацій.

Підсумовуючи наведене вище, зазначимо, що загальні особливості боротьби з корупцією і методи усунення цього ганебного явища передбачають: підконтрольність державних чиновників, державних інститутів громадськості і парламенту; відкритість і прозорість прийняття рішень на усіх рівнях державної влади і місцевого самоврядування; свободу слова, свободу засобів масової інформації та їхньої реальної незалежності; можливість громадського контролю за прийняттям найважливіших економічних і політичних рішень; незалежність судової влади; збалансованість гілок влади. Однією з головних складових формування і реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, на регіональному і міжнародному рівнях, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров

К. О. Кушнір,
студентка групи СП-45 2 курсу Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
м. Київ

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

Злочинність неповнолітніх як кримінологічне явище – це сукупність злочинів, вчинених особами віком від 14 до 18 років на території держави за певний період часу. Цей вид злочинності розглядається як самостійна кримінологічна проблема, адже вона зумовлюється віком злочинців, який характеризують соціально-демографічні особливості цієї категорії населення та певний статус неповнолітніх.

Вік неповнолітніх злочинців зумовлений правовими чинниками – від 14 років (вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність практично за всі діяння, що реально вчиняють неповнолітні) до 18 років (вік юридичного повноліття), визначений у ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [1]. Аналіз статистичних даних показує, що сьогодні в Україні близько 7,6 млн неповнолітніх, серед яких кримінально-активними можуть бути особи віком від 14 до 17 років, число яких складає 1,5 млн осіб [2].

Статистичні показники, факти і дослідження у галузі кримінології демонструють, що злочинність неповнолітніх в Україні дещо знижується, але залишається значною, тому її запобігання являє собою одну з центральних проблем боротьби зі злочинністю. Так, за даними МВС України, питома вага злочинності неповнолітніх у загальній її структурі складала: у 2009 році – 15 445 (3,6%), 2010 – 17 342 (3,5%), 2011 – 17 846 (3,4%), 2012 – 14 238 (3,2%), 2013 – 8781 (1,6%), 2014 – 7464 (1,41%), в 2015 р. – 7171 (1,5%) злочинів [3, с. 71–72].

Причини та умови злочинності неповнолітніх, їх мотивація виходять із соціально негативних явищ, що визначають тенденції «різнікової» злочинності в цілому, проте мають свої особливості, обумовлені демографічними, соціальними, психологічними, моральними, правовими та іншими якостями підлітків, детерміновані сучасними процесами трансформації суспільних відносин.

У цілому дослідження показують, що структура злочинів, які вчинюються неповнолітніми, впродовж останніх років залишається стабільною. Найбільша питома вага припадає на злочини проти власності (75,0%), злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту (10,0%), злочини у сфері обігу наркотичних засобів (4,0%), злочини проти громадського порядку (4,0%), злочини проти життя й здоров'я особи (1,5%), решта – інші [4, с. 45]. Останнім часом спостерігається збільшення злочинів проти власності та незаконне заволодіння транспортними засобами. Злочинність неповнолітніх швидко «молодає», адже сьогодні все частіше злочини вчиняють

навіть 11-річні діти. Йдеться, у першу чергу, про такі майнові злочини, як крадіжки, грабежі, а подекуди й розбійні напади.

Негативні явища соціального, економічного, ідеологічного, психологічного, виховного, демографічного характеру, що мають місце в суспільстві, найбільш чутливо відбиваються на уразливій частині населення, якою є неповнолітні. Водночас в умовах кризових явищ, уповільнення розвитку і спаду економіки держава не завжди спроможна виділити необхідні ресурси на розвиток і виховання молоді, охорону його здоров'я, організацію дозвілля та надання допомоги сім'ям.

Разом з цим кримінологи обґрунтовано стверджують, що в екстремальних умовах збройного конфлікту, реформування органів охорони правопорядку та кримінальної юстиції, держава недооцінює загрозу від злочинності неповнолітніх та не приділяє достатньої уваги протидії їй, оскільки, незважаючи на оптимістичні дані статистики, злочинність неповнолітніх після 2014 року залишається значною, що пов'язано із загальним ускладненням криміногенної ситуації в державі та стрімкою криміналізацією девіантного підліткового середовища, тяжкими життєвими обставинами та боротьбою за виживання в агресивному середовищі, конвергенцією різних форм злочинної поведінки, збільшенням частки повторності й рецидиву, втягненням неповнолітніх у злочинну діяльність. Сучасна злочинність неповнолітніх, з одного боку, набуває ознак гібридного поєднання із правопорушеннями, а з другого – виявляється у збільшенні питомої ваги тяжких та особливо тяжких злочинних посягань [5]. Очевидно, що такі фактори негативно позначаються на запобіганні злочинних діянь неповнолітніх.

Очевидно, що соціальна нерівність, погіршення матеріального благополуччя населення країни, безробіття – це основні фактори, що призводять до зростання злочинності в сучасних умовах, у тому числі і серед підлітків, дітей та дорослих.

Вважаємо, що серед заходів боротьби зі злочинністю неповнолітніх першочерговим є поліпшення соціально-економічної ситуації в країні, яка позначиться на становищі сім'ї та сімейному вихованні, відкриє можливості надання допомоги та всебічної підтримки сім'ям. Важливими також є заходи щодо вдосконалення всіх рівнів освіти, у тому числі професійної, а також виховання.

За несприятливих соціальних умов та середовища важливим фактором є зайнятість підлітків, а також їх активна участь у суспільному житті. Дуже важливим є усвідомлення, що неповнолітні правопорушники – це люди, які потребують не тільки покарання, а й допомоги. Цим питанням повинні займатися психологи, соціологи, лікарі. На особливу увагу заслуговує профілактика безпритульних дітей, зміцнення сім'ї, тому що діти тікають від психотравмуючих сімейних умов, сімейних конфліктів, нерозуміння батьків, від їх жорстокості або байдужості.

Тобто підлітки – це особлива соціальна категорія, яка має свої ідеали та цінності, які формуються під впливом різних факторів. Ці цінності дуже часто розходяться з тими нормами, які прийняті в нашому суспільстві. В Україні на сьогоднішній день немає єдиної профілактичної системи злочинності, не залучаються до цієї діяльності благодійні фонди. Проте потрібно пам'ятати, що ми маємо справу з молоддю, яка опинилася у непростій ситуації. На це не можна закрити очі та не звертати увагу на таку важливу проблему.

Список літератури

1. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 16. – Ст. 167.
2. Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 01.01.2016 р. : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009–2013 роки) : монографія. – К. : Нац. акад. прокуратури України, 2014. – 484 с.
4. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства : зб. ст. / відп. за вип. О. О. Кармазіна. – К. : Держкомстат України, 2015. – 78 с.
5. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження : монографія / В. В. Голина, В. П. Ємельянов, В. Д. Воднік, Б. М. Головін та ін. – Х. : Право, 2006. – 292 с.

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. В. А. Мисливий